

Strategisch Plan zette orde op zaken in het onderzoeksveld, maar on-farm-onderzoek veehouderij mist structurele financiering

Praktijkonderzoek bio veehouderij verweesd

Het jaar 2010 was cruciaal voor de vorming van de structuren die het bio-onderzoek in goede banen moeten leiden. Maar een financiële basis voor de noodzakelijke on-farm-praktijkonderzoeken voor de bioveehouderij ontbreekt nog. Het praktijkonderzoek blijft zo verweesd achter.

tekst **Guy Nantier**

De biologische landbouw heeft nog heel wat potentieel: de consumptie van bioproducten blijft immers gestaag toenemen. In Europa is er al een duidelijk groeiende dynamiek in de bioproductie aan de gang. Vlaanderen hinkt achterop, maar heeft de ambitie om hierbij aansluiting te vinden.

Het Strategisch Plan Biologische Landbouw 2008-2012 van Vlaams minister-president Kris Peeters dat gesteund wordt door de landbouworganisaties Boerenbond, ABS én de koepelorganisatie BioForum

Vlaanderen, heeft daartoe een positief elan teweeggebracht. Voor het tweede jaar op rij steeg de Vlaamse productie van biologische land- en tuinbouwproducten.

Concrete uitvloeisels van het Strategisch Plan zijn de door de overheid gefinancierde projecten Bio zoekt Boer en Bio zoekt Keten. Bio zoekt Boer startte in 2009 en stimuleert de omschakeling van gang-

baar naar bioproductie. Het project Bio zoekt Keten, opgestart in 2010, heeft als doel de keten- en marktwerking binnen de biosector te optimaliseren.

Optimalisatie onderzoeksstructuur

Kennisopbouw in de afzet is essentieel. Maar ook in de productie is kennis noodzakelijk. Een belangrijke hefboom in het Strategisch Plan 2008-2012 is dan ook onderzoek en kennisbeleid.

'Tot 2007 kende Vlaanderen een versnipperde onderzoeksstructuur', zegt An Jamart, coördinator bij BioForum Vlaanderen, de koepelorganisatie van de biosector. 'Met het Strategisch Plan is daar verandering in gekomen. In 2008 werd het Netwerk Onder-

An Jamart:
'Ondersteuning van on-farm-onderzoek is de meest efficiënte budgetbesteding'

Teelttechniek kruiden voor gezond vee in onderzoek 2010-2011

zoek Biologische Landbouw (NOBL) een feit. In 2009 werden de biobedrijfsnetwerken (BBN) boven de doopvont gehouden en in 2010 werd het Coördinatiecentrum praktijkgericht onderzoek en voorlichting (CCBT) opgericht', legt Jamart uit. 'Met deze driedelige structuur is de basis gelegd voor een optimalere onderzoekscapaciteit en ontsluiting en doorstroming van de resultaten. Nu moeten de onderzoeksgelden nog volgen.'

Samenwerking in binnen- en buitenland

NOBL is een overkoepelend platform, gecoördineerd door de wetenschappelijke onderzoeksinstituten van de overheid, het ILVO. NOBL zoekt naar samenwerking en afstemming binnen het Vlaamse wetenschappelijke fundamenteel en toegepast onderzoek van universiteiten en hogescholen en de praktijkcentra.

Maar de leden van NOBL kijken ook over de landsgrenzen heen. Zo participeren de leden van NOBL in Europese bio-onderzoeknetwerken, zodat er efficiënt met de Vlaamse onderzoeksmiddelen wordt omgegaan en er geen overlap optreedt. In de plantaardige productie werden zo mengteelten zoals wintergraan met voedererwt of veldboon onderzocht in samenwerking met Wallonië en Noord-Frankrijk. In de veehouderijsector werd een inschatting gemaakt van de stikstof- en fosforexcretie op Vlaamse biologische melkveebedrijven in samenwerking met het Nederlandse Louis Bolk Instituut.

Sinds 1998 beschikt de biosector voor praktijkgericht landbouwonderzoek met het Interprovinciaal Proef-

centrum voor de Biologische Teelt (PCBT) over een eigen proefbedrijf. Op een oppervlakte van 12 hectare worden verschillende akkerbouwteelten en openluchtgroenten en voedergewassen op biologische wijze geteeld en wordt via praktijkonderzoek gezocht naar de optimale biologische teelttechnieken, bodemvruchtbaarheid, rassenkeuze, mechanische onkruidbestrijding et cetera. Ondertussen hebben ook de gangbare proefcentra voor pitfruit, voor beschutte groenteteelten en voor de pluimveehouderij activiteiten ontwikkeld rond de biologische teelt. Het nieuw opgerichte CCBT coördineert, stimuleert en verzorgt de communicatie en slaat een brug met het NOBL.

Koen Dhoore:
'Bedrijfsnetwerken vormen fundament van het Vlaams bio-onderzoek'

'De bioveehouderij is het zorgenkindje in het praktijkonderzoek', zegt An Jamart. 'Er bestaat niet zoiets als een basisfinanciering praktijkonderzoek bioveehouderij. In principe zouden de gangbare praktijkcentra voor de veehouderij elk een stukje bio- en biogereleerd onderzoek kunnen oppakken. Dit gebeurt reeds deels voor geiten en pluimvee, waar bio opgenomen wordt in het gangbare onderzoek naar bijvoorbeeld de wormenproblematiek. Dit is zinvol onderzoek, maar de sector heeft ook nood aan onderzoek specifiek inspelend op de biologische bedrijfsvoering. Daarvoor ontbreekt het de gangbare praktijkcentra aan kennis. Volgens het jaarrapport Bio 2010 werd er 900.000 euro onderzoeksgelden toegekend aan de biosector, maar uiteindelijk gaat maar de helft naar specifieke bio-onderzoeken.'

On-farm-onderzoek alternatief

Voor het praktijkonderzoek is ondersteuning van het on-farm-onderzoek, onderzoek dat plaatsvindt op biobedrijven, al dan niet in samenwerking met fundamenteel onderzoek, de meest efficiënte budgetbesteding, aldus Jamart.

De coördinator Bioforum Vlaanderen noemt als voorbeeld het onderzoeksproject naar de voorziening in mineralen en sporenelementen via kruiden in natuurweiland voor biologisch rundvee. 'Hier werken onderzoekers van UGent, zelfstandige bioconsulenten en veehouders nauw samen', zegt Jamart. 'On-farm-onderzoek is van grote waarde, want het neemt ook de grote diversiteit op velerlei vlakken tussen de biobedrijven mee in de resultaten. Maar de uitvoering met overheidsfinanciering krijgt weinig kansen. Die stuit voortdurend op juridische en administratieve drempels, waarbij de overheid meer inzet wil van vooral onderzoekers. Het onderzoek kan dan volgens de overheid meer wetenschappelijk en statistisch onderbouwd worden.'

Budgettair ziet Jamart geen problemen: 'Een eenvoudige oplossing is dat een gedeelte van het geld voor demonstratieprojecten duurzame landbouw wordt voorbehouden aan de biosector en beheerd wordt door het CCBT.'

'Ook is het van belang dat binnen CCBT de samenwerking met zelfstandige bio-adviseurs mogelijk wordt', zegt coördinator

van de biobedrijfsnetwerken BBN Koen Dhoore. 'Via de biobedrijfsnetwerken werd de samenwerking met zelfstandige bioconsulenten verder geoptimaliseerd in een informeel on-farm-onderzoeksnetwerk, waarin veel kennis aanwezig is en dat de rol van praktijkcentrum perfect zou kunnen oppakken.'

'Natuurlijk is ook voor bioboeren de wetenschappelijke juistheid van een proef belangrijk,' vervolgt Dhoore, 'maar zij kijken op een andere manier naar het praktijkonderzoek. De middelen moeten worden gebruikt voor kennisopbouw aan de basis en niet alleen voor kennisopbouw van de onderzoekers zelf.' Ook de kijk van bioboeren op het verwachte resultaat is anders, zegt Dhoore. 'Het moet geen recept of voorschrift zijn, maar een handvat waarmee ze zelf aan de slag kunnen.'

Biobedrijfsnetwerken leidend

De biobedrijfsnetwerken zijn productiegroepen, ingebed in de structuur van Bioforum Vlaanderen. Het Nederlandse netwerk Bioconnect, dat door het Louis Bolk Instituut in Nederland werd ontwikkeld, stond hiervoor model. Er werd wel een eigen invulling aan gegeven, geschoeid op Vlaamse leest. Tot op heden telt BBN vijf sectorgroepen: pluimvee, melkvee, geiten, groenten en kleinfruit. Binnenkort start ook het BBN vleesvee.

In de sectorgroepen krijgen de boeren een stem. Zij geven aan op welk vlak het hen nog aan kennis ontbreekt. Voorlichters zoeken uit wat al werd onderzocht en brengen het opnieuw in de diverse groepen. Wat nog onderzocht moet worden, stroomt door naar de centra voor praktijkonderzoek en de resultaten daarvan stromen weer terug. Zo zijn bijvoorbeeld de alternatieve bestrijding van wormbesmettingen binnen de biologische veehouderij, de coccidiose-aanpak bij de opfok van kalveren en de teelttechniek van kruiden voor gezond vee op de onderzoeksagenda 2010-2011 van het CCBT geplaatst.

'De biobedrijfsnetwerken vormen de eigenlijke hoeksteen van het Vlaamse bio-kennisnetwerk', vervolgt Dhoore. 'De bioboeren ontsluiten niet alleen veel kennis door uitwisseling van informatie met elkaar, maar zij nemen ook een actieve rol op in de aansturing van het praktijkonderzoek. Die nieuwe rol is een absolute noodzaak om zinvol en toekomstgericht onderzoek op te zetten. De biobedrijfsnetwerken vormen daardoor vandaag het eigenlijke fundament van het Vlaamse onderzoek.'

Onderzoek in Nederland op bioKennis.nl

Het Nederlands budget voor onderzoek in de biosector bedraagt 10 miljoen euro per jaar. Op vraag van het Nederlandse bedrijfsleven om op één centrale vindplaats kennis uit het bio-onderzoek van Wageningen UR en het Louis Bolk Instituut te bundelen, werd de website bioKennis.nl ontwikkeld. De website geeft een compleet overzicht per sector van lopende en afgeronde projecten. Er zijn in 2009 door Wageningen UR en het Louis Bolk Instituut 140 onderzoeken verricht.

Veel onderzoeken zijn geïnitieerd en begeleid door Bioconnect. Bioconnect is een verzameling van bedrijfsnetwerken opgezet door Biologica, de Neder-

landse ketenorganisatie voor biologische voeding en landbouw. Bioconnect kent tien bedrijfsnetwerken waarin vijfhonderd biologische boeren en ondernemers deelnemen. De bedrijfsnetwerken zijn verdeeld over de verschillende sectoren binnen de biologische landbouw en zijn gekoppeld aan negen productwerkgroepen en een themawerkgroep.

Ook de bedrijfsnetwerken van Bioconnect communiceren via bioKennis.nl. De site vergaart daarmee vrijwel alle kennis die relevant is voor bedrijven die actief zijn in het ontwikkelen en vermarkten van biologische producten.

➔ Zie www.biokennis.nl

In 2009 zijn er in Nederland 140 bio-onderzoeken uitgevoerd

